

SZAKIRODALOM.

Lippich de Korongh, Alexis: Les Beaux-Arts en Hongrie. Budapest, Hornyánszky, 1900.

A párisi szépművészeti kiállítás magyar osztályának katalogusa tartalmazza Lippich ez értekezését, melyben rövid alakban, mégis alapos tájékoztatást nyújt szerző a külföldnek hazánk művészi történetéről és törekvéséről. Mátyás király dicsőséges korszakát tárgyalva, a könyvdiszítés világhírű remekeit, a korvinákat is ismerteti. Ezeknek örökszép miniatűrjeit és kötésük művészi becsét eléggé méltányolja; más iparművészeti szempont azonban csak még egy helyütt fordul elő, midőn a magyar ötvösség dicséretére elmondja, hogy III. Iván cár 1488-ban hazánkból csalogatott ötvösöket udvarába. A kiváló gondnal és a célt szemmel tartó felfogásban megírt értekezés a művészi nevelés fontosságának különös hangsúlyozásával záródik. Cz.

„*Uránia*“ cím alatt Molnár Viktor vezetésével egy érdekes lap jelent meg (Akadémia-u. 4.), mint a tudományok s a művészetek népszerűsítése céljából alakult „Uránia magyar tudományos egyesület“ egyik eszköze, a melyben egy neves tudós-gárda megkedveltetni igyekszik a nagy közönséggel a közművelődés minden ágazatát felölelő ismereteket, a miket tartalomra nézve komoly, de formára nézve könnyed alakban közöl olvasóival. Élénk figyelem-

mel fogjuk kísérni, hogy a magyar iparművészet népszerűsítésénél mennyiben fog számunkra segédkezet nyújtani.

Mennyezetfestés néhány fenmaradt emlékét ismerteti Kelemen Lajos az Erdélyi Múzeum ez évi februári számában, melyet a pókai, ajtoni és a maros-szt.-györgyi templomokban látott.

A pókai templom hajóját egyszerű deszka négyszöglapok fedik, mintegy 50 darab, a melyek 1666-ból származnak és a magyaros reneszánsz-stílus ornamentumok gazdag változatát őrizték meg. A festőjük főszűlyt nem is annyira az összhangra, mint inkább a motívumok összeállítására és az egyes táblák szépségére fektette. Csaknem mindenik tábla önálló kompozíció. De ezen változatosságra az egyes táblák különböző alakjai is kényszerítették a festőt. Mert van azok közt négyzet, több különböző alakú téglalap és általános négyszög. Ezekben mind megfelelő minta van alkalmazva. Jellemzésül közöljük egyiknek leírását:

„A szentély közepe táján lévő mintegy 60 cm. hosszú és 80 cm. széles négyszögön közepétől kezdve a hosszúsági közepvonalon fel és le egy szalagszerű piros átkötéssel kettéválasztva egy-egy izmos, sárga száron piros liliom virág nő fel. Kelyhe alatt hármás kis, gömbölyű, sárga vacok helyezkedik el, mely felé két oldalt egy-egy íj-szár alakban visszahajló sárga kard-

levél nyúlik ki az átkötő szalag alól. A szélességi középvonal szimmetrikus diszitményét az átlók irányába kihajló sötétkék akanthus alkotja, melynek szélei a hosszúsági középvonal felé símák, a szélességi középvonal felé pedig szelid hajlású karajokat képeznek. Egyik mélyebben kivágódó karajból kétfelől a szélességi középvonalra merőlegesen egy-egy kisebb piros lilium nő szembe s köztük a harmadik kelyhével vízszintes irányban befelé, a piros átkötés irányába nyúlik be. A nagyobb karajközökből kacsok ágaznak el, a széthajló levelekről és a hosszúsági középvonalba eső nagyobb liliumoktól üresen hagyott területre pedig piros bimbó hajlik elő.

Az ajtoni (Kolozs megye) ev. ref. templom mennyezete 1750 körül készült. A két asztalos-festő – Hajdú Sámuel és Béti Sámuel – nevét megőrizte a felirat. Alighanem kolozsvári mesterek lehettek, s elég ügyességgel alkalmazták a népies magyar motívumokat. Festményükön a virágdísz az uralkodó: tulipán a hagymájával, szegfű levélcsokorral. Az ajtoni mennyezefestők azonban nagyobb szabású kompozíciókra nem képesek. Csak a bútorok sablonos festéséhez szoktak s nemesebb munkánál sem tudnak azon felülemelkedni. Nem tudnak alkotni. De mégis van egy érdemük: fentartották az eltanult alakokat, igaz hogy kezökben az is népies elemekké válik s épp úgy megjelenik a tulipános ládák, mint a templomok mennyezetén. Korra és műértékre – a maroszt.-györgyi – r. kath. templom mennyezete sem áll utolsó helyen. Kidolgozása igen szép, bár változatosnak éppen nem mondható. A XVII–XVIII. században készült.

Nyomdász-Évkönyv 1900-ra cím alatt Novitzky László szerkesztésében megjelenő könyv a nyomdász-íróknál megszokott eleven és tömör cikkeket tartalmaz. Az első cikk magáé a szerkesztőé. A könyvnyomtatás történetét adja elő érdekesen és értelmesen; kezdve azon időtől, a mikor a könyvnyomtatás még nem volt mesterség, hanem művészet meg mélységes mély tudomány, a mikor a könyvnyomtatónak még címere volt, kardosan járt, akár csak az

ország bárói; folytatva a történetet századról-századra napjainkig. A következő cikk Ruzicska Gyuláé és a modern irányú szedésnek alapelvét tárgyalja. Természet-szerű folytatása ez az előző történelmi cikknek, belőle a jövő képét látjuk, a midőn a nyomdászat célja és hivatása azonos az iparművészetével általában és a mesterség, kiemelkedvén a sablonokból és ízléstelenségből, magasabb igényeknek kielégítését tekinteli feladatául.

A bölcsőkről írt értekezést H. Gabnay Ferenc, a Természettudományi Közlöny februári számában. Az inkább ethnográfiai jelentőségű dolgozat a bölcsőt műipari szempontból is méltányolja. Számos illusztrációt közöl somogyi, kalotaszegi, torockói bölcsőkről. Általános művelődéstörténelmi háttérben tárgyalja a nomád népektől kezdve a legújabb francia bölcsőig, melyet az Art et décoration 1897-iki pályázatából vett át.

Larisch: Ueber Zierschriften im Dienste der Kunst. München, 1899. Ára: 1 korona 80 fillér.

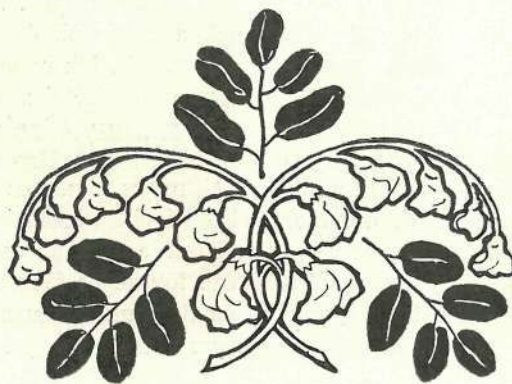
Soha annyit nem vétettek a fölíratoknál a művészi elrendezés és a jó ízlés ellen, mint napjainkban, mikor pedig a művészet érvényesülésének kívánalma a legkisebb részletekre is kiterjed. Az olvashatatlan és egyszerűen rettenetes betűk üldöznek a plakátokról s más felíratos hölmikről és nyomtatványokról; arról pedig, hogy a felírat célja és környezete, valamint más szempont befolyása is figyelembe véssék, szó sem lehet. Larisch könyvecskéje minderre vonatkozó szabályokra tanít meg bennünket s egyben világos példákkal igazolja a jó ízlés követelményeit. Hasznát vehetik nemcsak a címfestők és nyomdászok, hanem mindazok is, kik nyomtatnak vagy valamely felíratot készíttetni akarnak.

Neumann, Carl: Der Kampf um die neue Kunst. Berlin.

Mitrovics Gyula ez évi Budapesti Szemle első számában hosszabb cikk keretében foglalkozik a fönt nevezett művel. Nem lesz talán fölösleges főbb vonásaiban nekünk is bemutatnunk Neumann könyvét, melynek egyes része a magyar iparművészet jövője

iránt érdeklődők előtt kétségbevonhatatlanul tanulással szolgálhat. Különösen ama pontjára fordítjuk könyvénél a figyelmet, amely a művészet és a közönség viszonyáról szól, mint amiről nálunk is sok szó esik. A művészet felvirágozásának nélkülözhetetlen kelléke a képzett és öntudatos közönség, mely jelentékeny hatást gyakorol magának a művészetnek irányítására is. A múlt története elég világos és sok példát nyújthat erre. Sőt azt a tünetet, hogy a XIX. század ipari termékeinek nagy része úgyszólván teljesen nélkülözték a művészi elemet s bennök a sablon elölte a művészetet és csak gyárakból elégtették ki a szükségleteket, szintén a közönség fejletlen ízlésének tudhatjuk be; miután a divat szeszélyét követő közönség csak az olcsó és új formákat kereste. A divat zsarnoksága tehát az, amely nem is annyira jelensége, mint inkább oka korunk művészeti hanyatlásának. Magok a művészek és a művészeknek impulzust adó esztétikusok is az újat tartják jobbnak s valamint a mindennapi élet megkívánja a meglepetéseket a ruházatkodásban, bútorozkodásban és szobadíszben, azonképen a művészetben is a még soha sem létező megalkotásával próbálkoznak. Így a művészek nem a művészet nagy céljait akarják megvalósítani, hanem újabbnál-újabb különösségeken törnek fejüket. Mindez pedig — Neumann szerint — a közönség kiforratlan ízlésében leli magyarázatát; nem belső szükséglet még ma a művészet, legfeljebb csak divat. A letűnt századok műpártoló közönségének elenyészésével a művészetre jótékonyan ható Maece-

nások is megcsappantak. S valamint minden hatalmat, úgy a pártfogás jogát is az állam maga-magának szerezte meg. A vezető elemek állami támogatásban részesítik a művészetet: akadémiát állítanak fel s múzeumokat szerveznek bevásárlások által. Azonban az akadémiákban nincs hitünk, mint a hogy (ha lehetne) egy költő-iskolától nem várhatnók a nemzeti irodalom fellendülését. A másik állami eszköz, a művásárlás, még kétségesebb becslés, mert ha a protekció érvényesülésére nem is tekintünk, a bizottságok kompromisszumra lépett ízlése nem irányíthatja megállapodott elvek szerint áldásosan a művészetet. Szóval a saját egyéni ízléssel bíró államfők bőkezűségét nem egy könnyen lehet pótolni. Többé-kevésbé lényegtelennek tartja Neumann az egyesületi tevékenységet is, noha ezeknél kiemeli, hogy a nagy közönség érdeklődését ébren tartják, fokozzák és a művészek és a nagy közönség közt az összeköttetéseket ápolják. Mindezzel azonban nincs az mondva, hogy az állam húzódjék vissza a művészetek felkarolásától. Az állam gondoskodik a közönség neveléséről és ne annak pótlásáról vagy helyettesítéséről, — mint a cikk mondja. „Költsön milliókat szegényes gyűjteményeinknek megállapított becsű s már különböző idők ízlését kiálló darabokkal, klasszikus műrecekkel való kiegészítésére, a hazai emlékek föltartására, összegyűjtésére és föl kutatására, vidéki múzeumok és tárlatok szervezésére és gyámlítására, a közönség ízlésének föl olvasások, szakegyesületek útján való fejlesztésére, az ifjúságnak a műélvezetekre való ránevelésére“.

SPICER-SIMSON I.
 ••• LONDON. •••
 EZÜST KÉZI TÜKÖR
 •ÉS KÉPKERETEK. •

Magyar Iparművészet.